

ברכות דף יג.

אמר רבי יהושע בן קרחה למה קדמה פרשת שמע לווהיה אם שמוע כדי שיקבל עליו עול מלכות שמים תחלה, ואחר כך מקבל עליו עול מצות, והיה אם שמוע לויאמר שוהיה אם שמוע נוהג בין ביום ובין בלילה, ויאמר אינו נוהג אלא ביום בלבד. גמרא.

ברכות דף לג.

מעשה במקום אחד שהיה ערוד והיה מזיק את הבריות, באו והודיעו לו לרבי חנינא בן דוסא. אמר להם הראו לי את חורו הראוהו את חורו, נתן עקבו על פי החור, יצא ונשכו ומת אותו ערוד. נטלו על כתפו והביאו לבית המדרש. אמר להם ראו בני, אין ערוד ממית אלא החטא ממית. באותה שעה אמרו אוי לו לאדם שפגע בו ערוד ואוי לו לערוד שפגע בו רבי חנינא בן דוסא.

ברכות דף מח:

שכשם שמברך על הטובה כך מברך על הרעה תלמוד לומר אשר נתן לך ה' אלהיך דיינך, בכל דין שדנך, בין מדה טובה ובין מדה פורענות.

מנחות דף מג:

תניא, היה רבי מאיר אומר חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר {דברים י'} ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך. רב חייא בריה דרב אויא בשבתא וביומי טבי טרח

תענית דף ב.

ולעבדו בכל לבבכם, איזו היא עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה. וכתוב בתריה ונתתי מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש.

סיפרי עקב פיסקא מא

ולעבדו זו תפלה כשם שעבודת מזבח קרויה עבודה כך תפלה קרויה עבודה

יומא דף כח/ב

אמר רב קיים אברהם אבינו כל התורה כולה, שנאמר {בראשית כו} עקב אשר שמע אברהם בקלי

נדרים דף לב/א

וא"ר אמי בר אבא בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו, שנא' {בראשית כו} עקב אשר שמע אברהם בקולי, חושבניה מאה ושבעין ותרין.

דברים רבה פרשה ג

פ' ג הוי מאמונתו של בשר ודם אתה יודע אמונתו של הקב"ה שנאמן לשלם לישראל שכר המצות שהן עושין מנין (שמות יב) ושמתם את המצות אבל מתן שכרן והיה עקב תשמעון בעקב אני פורע לכם.

תנחומא - לך לך סימן ג פ' א

שנא' עקב אשר שמע אברהם וגו' (בראשית כו) ע' שבעים ק' מאה ב' שנים הרי מאה שבעים ושנים, וכל ימיו של אברהם קע"ה, הא למדת שבן ג' שנים הכיר את בוראו

תנחומא - בהר סימן פ' א

שנ' (בראשית כז) עקב אשר שמע וגו' מהו עקב ארשב"ל בן ג' שנים הכיר אברהם להקב"ה מנין עקב"ב ע' שבעים ק' מאה ב' שנים הרי קע"ב וכל ימיו של אברהם קע"ה צא מהם ג' שנים

תנחומא - עקב סימן א

פ' א (א) והיה עקב זש"ה למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני (תהלים מט), יתברך שמו של הקב"ה שנתן תורה לישראל שיש בה תרי"ג מצות ויש בהן קלות וחמורות, ומפני שיש בהן מצות קלות שאין בני אדם משגיחין בהן אלא שמשליכין אותן תחת עקביהן כלומר שהן

קלות לפיכך היה דוד מתירא מיום הדין ואומר רבש"ע איני מתירא מן מצות החמורות שבתורה שהן חמורות, ממה אני מתירא מן מצות הקלות שמא עברתי על אחת מהן אם עשיתי אם לא עשיתי מפני שהיתה קלה ואתה אמרת הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה חמורה, לכך אמר למה אירא בימי רע וגו', והיה עקב תשמעון זש"ה הנחמדים מזהב ומפז רב וגו', וכתוב גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב (שם יט), אמר דוד לפני הקב"ה רבון העולמים שמא מפני שהן מתוקין מדבש בסרתי בהן ח"ו אלא גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב מצות קלות לפיכך כתיב (שם לא) מה רב טובך אשר צפנת וגו', זו היא שכרן של מצות קלות.

מדרש תהלים מזמור יט
 פ' טז דבר אחר כל המשמר את התורה מראש ועד עקב, הוא רב, ופותחין לו פתח. דבר אחר בשמרם עקב רב. ששמרם אברהם שנעשה רב, שנאמר ואברהם היו יהיה לגוי גדול (בראשית יח יח). דבר אחר עקב רב. ששמרם משה שנעשה רב, שנאמר גם האיש משה גדול (שמות יא ג).

מדרש תהלים מזמור קיט
 פ' כה ואצרנה עקב, מהו עקב, שתהיה בידי התורה [עד] עקב, אדם שהוא עוסק בתורה כל ימיו ומניחה מה בידו כאלו לא עסק בה, וכן לכל דבר, למה"ד למי שהיה עושה עשית למלך והביאה לו ונשברה מה בידו כאלו לא עסק בה, וכן שהיה עושה כלי נאה ונשבר בידו מה בידו כאלו לא עשאו, כך אדם שהיה עוסק בתורה כל ימיו ויגע בה ואחר כך הניחה מה בידו, דואג שהיה עוסק בתורה ואחר כך הניחה, וכן אחיתופל, מה הועילו,

אגדת בראשית פרק לג
 במצותיו חפץ מאד זה אברהם, שנאמר עקב אשר שמע אברהם בקולי וישמור משמרתו מצותי חקותי ותורתו (בראשית כו ה). גבור בארץ יהיה זרעו (תהלים קיב ב).

זוהר ח"א דף קלח/א
 בבטן עקב את אחיו דאשרי ליה לתתא בההוא עקב הה"ד וידו אוחזת בעקב עשו דשוי ידוי על ההוא עקב לאכפיא ליה ד"א וידו אוחזת דלא יכיל למיפק מניה מכל וכל אלא וידו אוחזת בעקב עשו דא סיהרא דאתכסיא נהורא בגין עקב דעשו ועל דא אצטריך ליה למיהך עמיה בחכמתא בגין לדחייא ליה לתתא ויתדבק באתריה... ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו. מאי בעקב עשו וכי ס"ד דהוה אחיד ידיה ברגליה לאו הכי. אלא ידו אוחזת במאן דהוה דהוה עקב ומנו עשו דהא עשו עקב אקרי משעתא דעקב ליה לאחיו ומיומא דאתברי עלמא עקב קרי ליה קודשא ב"ה דכתיב {שם ג} הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב. אנת דאקרי עקב תשופנו בקדמיתא. ולבסוף הוא דימחי רישך מעלך ומנו.

מדרש הנעלם פרשת בראשית מאמר הוא ישופך ראש
 הוא ישופך ראש. אמר ר"י, כך דרכו של נחש אין הקשה שלו מאדם אלא בראש. ואין הנשיכה מהנחש לאדם, אלא בעקב. א"ר יצחק בר ר' יוסי למאן דאמר דיצר הרע הוה, מאי נימא בהאי פסוקא. אמר לו ר' יוסי, מלמד שאין הריגה לנחש אלא בראש. ומי הוא הראש. זה ראש הישיבה. ואין הנחש הזה הורג לאדם, אלא בעקב, כשעושה לו מעשה עבירות, ודש בהם בעקב, הה"ד עון עקבי יסובני. אמר רבי יצחק מהכא, הוי מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. כלומר עוה עבירות ודש בהם בעקב, שחושב שאינם כלום, כמו חבלי השוא, שאורג העכביש. ולאחר כן הם כעבות העגלה חטאה, חזקים וקשים, עד שנאספים כלם והורגים לאדם, וכן הוא אומר ואתה תשופנו עקב, באותו עון העקב הורג יצה"ר לאדם.

רמב"ן דברים ז יב
 טעם עקב כמו בעבור, וכן עקב אשר שמע אברהם בקולי. וכתב רש"י אם המצות הקלות שאדם דש בעקביו תשמעון ישמור לך השם הבטחתו. והזכיר הכתוב המשפטים, אולי יזהיר במשפטים הקלים כדיני ממונות ושלא יבזו אותם. והמפרשים אמרו כי טעם עקב שכר באחרית, וכן בשמרם עקב רב, יאמר והיה אחרית תשמעון המשפטים ותשמרו אותם, שישמר השם לך הברית והחד ואהבך. ונכון הוא כי יקראו בלשון

הקדש תחלת כל דבר בלשון ראש, ראש דברך אמת, וכן גדול הדור ראש העם והמשובח ראש בשמים. וכן יקראו אחרית כל דבר עקב, כי הלשון יתפוס דמיונו באדם, והראש תחלה והעקב בו אחרית וסוף, וכן יאמר הכתוב לראש ולזנב, לדמיון גוף בהמה. ואונקלוס תרגם חלף, כמו חלף עבודתכם, עשאו לשון סבוב, נגזר מן והיה העקוב למישור, הדרך המעוקל ההולך סביב, וכן עקובה מדם, מסובבת ומוקפת, יאמר והיה סבת שמעכם המשפטים ועשותכם אותם שישמור השם לכם בריתו. ויפה פירש. ודומה לזה בגלל הדבר הזה, בסבתו, מלשון וגללו את האבן. וכן על דעתי כל לשון עקיבה גלגול וסבוב, עקוב הלב, ויעקבני זה פעמים, ויהא עשה בעקבה, ענין גלגולין וסבות, ולכן יקראו יעקב ישורון, כי היפך העקוב מישור, וכן אחורי הרגל שנקרא עקב, וידו אוחזת בעקב עשו, יקראנו כן בעבור היותו מעוגל כאשר יקרא הלשון אמצע היד והרגל כפות, בעבור היותם כמו כפות הזהב, ומורגל הוא בלשון, כמו שאמרו בספרי, מימינו אש דת למו, כשהיה יוצא הדבור מפי הקב"ה היה יוצא דרך ימינו של קדש לשמאלן של ישראל, ועוקב את מחנה ישראל שנים עשר מיל על שנים עשר מיל, כלומר מקיף. וכן לשונם, באים עליו בעקיפין, בסבות וגלגולין, כמו עקיבין, ששתי האותיות האלה שוות להן כאשר פרשתי כבר.

תהלים פרק מט פסוק ו
למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני :
פרק נו פסוק ז
יגורו יצפוני (יצפינו)המה עקבי ישמרו :

עבודה זרה דף יח.
ועל בתו לישב בקובה של זונות, דאמר ר' יוחנן פעם אחת היתה בתו מהלכת לפני גדולי רומי, אמרו כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו, מיד דקדקה בפסיעותיה. והיינו דאמר ר' שמעון בן לקיש, מאי דכתיב {תהלים מט} עון עקבי יסובני עונות שאדם דש בעקביו בעולם הזה מסובין לו ליום הדין. בשעה שיצאו שלשתן צדקו עליהם את הדין, הוא אמר {דברים לב} הצור תמים פעלו [וגו'], ואשתו אמרה {דברים לב} אל אמונה ואין עול, בתו אמרה {ירמיהו לב} גדול העצה ורב העליליה אשר עיניך פקוחות על כל דרכי וגו'. אמר רבי [כמה] גדולים צדיקים הללו, שנזדמנו להן שלש מקראות של צדוק הדין בשעת צדוק הדין. תנו רבנן כשחלה רבי יוסי בן קיסמא, הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו. אמר לו חנינא אחי, (אחי) אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכה שהחריבה את ביתו ושרפה את היכלו, והרגה את חסידיו ואבדה את טוביו, ועדיין היא קיימת, ואני שמעתי עליך שאתה יושב ועוסק בתורה [ומקהיל קהלות ברבים] וספר מונח לך בחיקך אמר לו מן השמים ירחמו. אמר לו אני אומר לך דברים של טעם, ואתה אומר לי מן השמים ירחמו, תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש אמר לו רבי, מה אני לחיי העולם הבא אמר לו כלום מעשה בא לידך אמר לו מעות של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וחלקתים לעניים, אמר לו אם כן, מחלקך יהי חלקי ומגורלך יהי גורלי. אמרו לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא, והלכו כל גדולי רומי לקברו והספידוהו הספד גדול, ובחזרתו מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים וס"ת מונח לו בחיקו. הביאוהו וכרכוהו בס"ת, והקיפוהו בחבילי זמורות והציתו בהן את האור, והביאו ספוגין של צמר ושראום במים והניחום על לבו, כדי שלא תצא נשמתו מהרה.

שבת דף נה:
מפני מה קנסת מיתה על אדם הראשון אמר להם מצוה קלה צויתיו ועבר עליה. אמרו לו והלא משה ואהרן שקיימו כל התורה כולה ומתו אמר להם {קהלת ט}מקרה אחד לצדיק ולרשע

עבודה זרה דף ג.
ואמאי קרי ליה מצוה קלה משום דלית ביה חסרון כיס.
 חולין דף קמב.
**ומה אם מצוה קלה שהיא כאיסור אמרה תורה {דברים כ"ב} למען ייטב לך והארכת ימים, ק"ו על מצות
 חמורות שבתורה.**

רש"י דברים פרק ז פסוק יב
 והיה עקב תשמעון, אם המצות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון:

אבע"ז דברים פרק ז פסוק יב
 עקב, כמו לעולם עקב שכר באחרונה וטעם הפסוק הראשון שומר הברית ששמר ברית אברהם
 ואתם אם תהיו מאוהביו ישמור עוד הברית ואם היית מאוהביו ואהבך וברכך והרבך זה

אבע"ז דברים פרק ח פסוק כ
 עקב, שכר באחרית, לטוב או לרע:

פסוק דברים פרק ז פסוק יב
**והיה עקב תשמעון, הנה המלך צוה את כל אלה כדי שתזכו שישמור לכם הברית והחסד וזה
 שאתם תשמרו היום לעשותם מאהבה שלא על מנת לקבל פרס והוא בשביל זה ישמור לכם וגו'**

בעה"ט בראשית פרק ג פסוק טו
 עקב, ג', ואתה תשופנו עקב, הגדיל עלי עקב (תהלים מא;י) והוא יגוד עקב (להלן מט;יט)

בעה"ט בראשית פרק כו פסוק ה
**עקב אשר שמע וכו', יש בפסוק י' תיבות כנגד י' הדברות שבהם עק"ב תיבות; וכנגדם
 נתנסה י' נסיונות וקיים עולם שנברא בי' מאמרות, עקב שנים שמע בקולי; דבן ג' שנים**

בעה"ט דברים פרק ז פסוק יב
**והיה עקב, לעיל מיניה (פסוק יא) כתיב היום לעשותם וסמך ליה עקב, כלומר; היום
 לעשותם אבל שכרם בעקב; פירוש בסוף, עק"ב תיבות יש בעשרת הדברות, וזהו; בשמרו עקב רב
 אם תשמור עקב; ותזכה למה רב טובך אשר צפנת (שם לא; כ)
 עקב, עשה תורתך קבע, עקב, ענוה למוד מן העקב הזה שהולך אחר הרגל דרך ענוה...**

אוה"ח דברים פרק ז פסוק יב
**אומרו עקב, ולא אמר אם תשמעון, כדרך אומרו (ויקרא כו ג) אם בחוקותי, ורבותינו ז"ל
 (עיין תנחומא) דרשו אם מצות שהאדם דש בעקביו תשמעון, וזה דרך דרש...
 והוא אומרו והיה, שמחה תהיה לך עקב תשמעון, פירוש עקב הוא סוף ותכלית, כדרך שמצינו
 שישתמשו חז"ל בלשון זה, בלשון המשנה (סוטה מט:): בעקבות משיחא וגו', כי בגמר זמן**